

Samenvatting uitkomsten Empowerment project Dichterbij

2011-2012

Er waren 161 interviews 'cliënt met cliënt' . De interviews moeten doorgaan omdat cliënten aangeven dat ze het fijne gesprekken vinden waarin zij eerlijk konden zeggen wat ze vonden.

Top vragen waren:

- Voel je je goed?
- Zou je iets willen veranderen?
- Wat zou je anders willen?
- Wat heb je nodig ? (BIT)?

Wonen

- Wij wonen meestal niet met mensen waar wij zelf voor hebben gekozen,
- Wij hebben weinig of geen invloed op de mensen die ons begeleiden of ondersteunen. Wij willen daarover inspraak,
- Wij willen inspraak over regels en begeleiding die er voor ons zijn; wij zijn de bewoners, jullie mogen ons daarbij begeleiden en ondersteunen. Velen van ons die bij D. wonen ervaren onze woonsituatie niet als ons thuis,
- Wij willen meer aandacht voor onze eigen vaardigheden en mogelijkheden,
- Wij willen leren om zo zelfstandig mogelijk te worden, Er wordt nu nog veel gezorgd of overgenomen en weinig geleerd of ontwikkeld,
- Wij willen ondersteuning bij de opbouw en in stand houden van ons netwerk.

Gezondheid

- Wij willen leren en doen wat gezond is (gezond eten, drinken, bewegen); goed voorbeeld doet volgen,
- Wij willen begeleiding afgestemd op de levensfase waarin we zitten,
- Wij hebben ondersteuning nodig bij het overzien en ordenen van ons leven,
- Wij hebben iemand nodig die onze gezondheid mee in het oog houdt,
- Wij krijgen stress als wij ons eenzaam en geïsoleerd voelen,
- Wij hebben mensen in onze directe omgeving nodig voor informatie en advies om gezonder te kunnen leven.

Veiligheid

- Wij voelen ons veilig als we kennis hebben en oefenen voor noodsituaties,
- Wij voelen ons prettig in een bekende situatie met vertrouwde mensen om ons heen,
- Wij willen wonen met mensen waar we ons goed bij voelen,
- Wij zijn onze 'eigen' ervaringsdeskundige er moet beter naar ons worden geluisterd,
- Wij hebben een omgeving nodig die is afgestemd op onze begeleidingsvraag (bijvoorbeeld cliënten die graag veel samen willen ondernemen die wonen met mensen die het liefste alleen zijn).

Gedeelde samenleving

- Wij hebben behoefte aan (het opbouwen) van een sociaal netwerk. Dat wordt nog te weinig ontwikkeld en ondersteund. Vooral in de weekenden voelen wij ons eenzaam,
- Wij hebben ondersteuning en hulp nodig om mee te doen aan sport- en vrijetijdsclubs in de maatschappij. Dit vraagt kennis en vaardigheden van begeleiders, ondersteuners en vrijwilligers over contacten leggen. Wij zouden

graag meer activiteiten willen ondernemen. Dan kan niet, zeggen ze omdat er geen middelen zijn en geen ondersteuning,

- Wij willen leren omgaan met mensen die we niet kennen, bij vreemden voelen we ons nog vaak onveilig,
- We willen ons eigen steentje bijdragen aan de maatschappij, dan kan als we hiervoor de kans krijgen.

Algemene opmerkingen

- Ik voel me veilig als je aandacht voor mij hebt,
- Ik vind het fijn als ik dicht bij mijn familie woon,
- Ik wil gezien en gehoord worden. Help me daarbij. Ik ben gewend om alles te accepteren,
- Ik wil dat communicatie op mij wordt afgestemd,
- Ik wil kennis en informatie waardoor ik kan groeien,
- Ik wil een begeleidingsplan dat we samen maken in taal die ik begrijp,
- Ik kan kiezen als ik weet wat de mogelijkheden zijn,
- Ik wil als mens benaderd worden met mijn eigen talenten en rekening houdend met mijn beperkingen,
- Ik wil kunnen kiezen om vaker een gesprek te hebben met een belangenbehartiger, 1 keer is te weinig,
- Ik vind het fijn om gezamenlijk een activiteit te combineren met praten.

Begeleiding moet meer tijd en rust hebben voor de cliënt. De cliënt moet ook de kans krijgen om dingen uit te proberen. Het moet mis kunnen gaan, minder beheersen meer leren en ontwikkelen. Cliënten moeten geestelijk – en lichamelijk ook sterker worden en er moet meer rekening gehouden worden met hun leeftijd en waar ze dan behoefte aan hebben.

Laat medewerkers ervaren hoe het is om cliënt te zijn, verplicht ze in onze huid te kruipen, mogelijk met trainingsacteurs. Er is veel scholing nodig voor medewerkers. Daar willen wij als belangenbehartigers over meedenken; we kunnen ook presenteren en vertellen vanuit onze eigen ervaringen.

Verder is belangrijk dat er beter samengewerkt wordt met andere projecten. Bijvoorbeeld met medezeggenschapsraden, opleiding en andere instellingen. Hoe wordt empowerment ingezet in andere organisaties? We kunnen daar ophalen wat goed werkt en gaan gebruiken.

(Deel) tips voor bestuurders

De individualisering en toenemende eigen verantwoordelijkheid maakt dat mensen met een beperking hun kwetsbaarheid en afhankelijkheid van de omgeving sterk ervaren. Redeneren vanuit rechten en verantwoordelijkheden en daarmee eigen autonomie, zoals nog veel door professionals gebeurt, gaat voorbij aan de erkenning van kwetsbaarheid en is uiteindelijk een té beperkte uitwerking van het begrip burgerschap (Embregts, 2011). Tegelijkertijd vraagt de toenemende vermaatschappelijking, via onder meer de WMO, meer (maatschappelijke) vaardigheden en aanpassingsvermogen. Dat komt in de visie op Empowerment ook terug: meedoen in de samenleving vraagt vanuit de huidige situatie emancipatie, dan pas komt er meer gelijkwaardigheid om zo zelfstandigheid mogelijk te leven volgens eigen keuzen.

Dit uitgangspunt vraagt bij de dagelijkse begeleiding een radicale omslag in denken en doen. Dat is belangrijk omdat in deze 1 op 1 relatie de zeggenschap van cliënten praktisch moet worden. Vanuit de organisatie vraagt dat inspiratie, het uitdragen van urgentie en daarna de verankering van nieuwe uitgangspunten in protocollen, beleid en management afwegingen. Dat veronderstelt inzet en verandering van alle betrokken partners. 'Alle neuzen dezelfde kant op' is een voorwaarde voor succesvolle borging van de uitkomsten die we presenteren. Gebeurt dit niet dan stopt de ontwikkeling, worden cliënten teleurgesteld en blijft empowerment een 'etalage zonder winkel'. Empowerment van de cliënt vraagt om medewerkers die ook kunnen empoweren, om management die dit mogelijk maakt en stimuleert en een organisatie(opzet) die dit ondersteunt. Dit is een gemeenschappelijk leertraject vanuit het (kritisch) vragen stellen aan elkaar en te luisteren zoals dat gebeurde door de belangenbehartigers aan de cliënt. Dus geen 'kant en klaar' oplossingen maar samen stap voor stap ontwikkelen en antwoorden vinden op nieuwe vragen.

Uitgangspunten

Empowerment voor cliënten is zeggenschap en invloed hebben op het eigen leven. Dat vraagt goede ondersteuning en toegankelijke informatie om keuzen te kunnen maken, al dan niet samen met de mensen die voor jou belangrijk zijn. Met deze uitgangspunten willen we een aantal activiteiten binnen een zevental aandachtsgebieden voorstellen. Deze zijn relatie cliënt - begeleiding, aansluiting op andere methodieken, opleiding & scholing, het persoonlijke netwerk, afstemming met medezeggenschap, afstemming met communicatie en oriëntatie op de buitenwereld. De ideeën hebben (ook) als doel om voor cliënten en hun netwerk meer samenhang en logica te brengen in visie en de dagelijkse praktijk. Empowerment werkt namelijk vooral als het elke dag een plaats krijgt zodat je daar leert om eigen keuzen te maken op allerlei gebieden. Dit is daarmee net alleen een persoonlijk traject maar iets wat je samendoet: eigen kracht 'verder ontwikkelen doe je samen met anderen.

1. Positie direct betrokken begeleiding

De ervaring vanuit de belangenbehartigers en de coaches leert dat de directe omgeving (begeleiding etc.) vaak niet begrijpt wat empowerment is, en daar vrijblijvend of zelfs negatief tegenover staat. Empowerment vraagt andere vaardigheden van begeleiding en een oriëntatie op de buitenwereld.

2. Opleiding en scholingsmogelijkheden

Het scholingsaanbod voor cliënten en medewerkers moet aansluiten op de nieuwe ontwikkelingen rond Empowerment. Het huidige aanbod heeft al veel te bieden en in de presentatie daarover in het Empowerment traject hebben de belangenbehartigers ook veel extra ideeën aangeleverd. Belangrijk zijn gezamenlijke leerlijnen van cliënt en medewerker, zodat het geleerde direct in de praktijk gebracht kan worden met de juiste ondersteuning van het geleerde.

3. Het persoonlijk netwerk

De rol van het netwerk van familie en anderen wordt belangrijker. Ontwikkelingen als de "Eigen Kracht conferentie" laten zien dat (meer) open staan en communiceren met cliënten en hun familie bijdraagt aan hun welzijn. Familie is daarbij ook belangrijk voor steun inspraak en doorgaans de meest constante factor voor de cliënt. Dit vraagt meer kennis over de inzet van 'sociale netwerken' bij begeleiding.

Daarnaast bieden lokale initiatieven mogelijkheden, 'als je doet wat bij je past' wordt meedoen in de dorpen ook makkelijker.

4. Afstemming met organen rond zeggenschap

Belangrijk is de samenhang tussen Empowerment en andere D. onderdelen over zeggenschap en kwaliteit. Het kan elkaar versterken en inspireren. Daarvoor is belangrijk dat de inspraakmogelijkheden voor iedereen duidelijk zijn en dat zoveel mogelijk cliënten en verwanten meedoen. (zie tevens 6.4.) Een betere toegankelijkheid en uitvoering van het klachtenbeleid geeft informatie voor verbeteringen. Dan moeten de mensen die daar werken wel hun best doen om open te staan voor communicatie met cliënten en hun verwanten.

5. Afstemming met communicatie

Een samenhangende visie over het gebruik en de uitvoering communicatiemiddelen, en de rol van cliënten in het ICT- gebruik is belangrijk. Wat is de visie op de rol van de organisatie, zorgverlener en nieuwe technologie voor de toekomst en hoe kan de cliënt daarin optimaal worden ondersteund? Voor zeggenschap heb je goede informatie nodig.

6.Externe oriëntatie, betrekken anderen

In de Nederlandse dienstverlening aan mensen met een verstandelijke beperking lijkt het een gewoonte dat elke aanbieder 'opnieuw het wiel uit vindt'. Dat is zonde van de tijd, geld en de energie. Samenwerking bij de inzet van 'evidenced based ' methoden'(methoden die hebben bewezen dat ze werken) worden gelukkig steeds normaler. We kijken ook vaker naar de psychiatrie en de ouderenzorg voor goede voorbeelden, over de grenzen van sectoren heen. Belangrijk is hierbij ook 'Gewoon wat kan, speciaal wat moet'.